

KÖRFEZ TİCARET ODASI RUSYA ÜLKE RAPORU

Körfez Ticaret Odası olarak üyelerimizden gelen talep doğrultusunda üyelerimiz adına pazar ve ülke araştırması yaparak üyelerimize çeşitli ülkeler hakkında rapor sunmaktayız. Üyelerimizle yapmış olduğumuz anket sonuçlarına göre dış ticaret yapmayı düşünen 58 üyemizden aldığımız yanıtlarla en çok ticaret yapmayı düşündükleri ülke %17 ile Rusya'dır.

17 milyon kilometrekareyi aşan alanı ile dünyanın en büyük yüzölçümüne sahip ülkesi olan Rusya, 11 farklı zaman dilimine bölünmüştür. Asya'nın kuzeyinde Kuzey Pasifik Okyanusu ve Avrupa arasında Kuzey Buz Denizine uzanan ülke 14 ülkeyle sınır komşusudur. Türkiye ile olan coğrafi yakınlığı sebebiyle de Türkiye - Rusya ticari ve ekonomik ilişkilerinin gelişmesinde önemli bir avantaj sağlamaktadır.

SSBC döneminde de Türkiye'nin önemli bir ticaret ortağı konumunda olan Rusya ile ticari ilişkiler 1992 yılında Birliğin dağılmasından sonra da artarak devam etmiştir.

1.GENEL BİLGİLER

- Resmi adı** : Rusya Federasyonu
- Resmi Dili** : Resmi dil Rusça'dır. Tatar ve çeçen dilleri de kullanılmaktadır.
- Yüzölçümü** : 17,098,242 km² Rusya yüzölçümü bakımından dünyanın en büyük ülkesidir.
- Nüfus** : 142,423,773
- Başkent** : Moskova (10,1 milyon)
- Para Birimi** : Ruble (1 Ruble = 100 kopeks)
- Yönetim Şekli** : Federal yarı başkanlık sistemli cumhuriyet
- Devlet Başkanı** : Vladimir Putin

2. EKONOMİK YAPI

Rusya Federasyonu, büyük bir ekonomik gücün temeli olan doğal kaynaklara ve insan gücüne sahip dünyadaki belli başlı ülkelerden biri konumundadır. Rusya'nın sahip olduğu zengin doğal kaynak rezervleri ülke için büyük bir şans olmakla beraber ülke ekonomisi açısından bazı sakıncaları da beraberinde getirmektedir. Son 10 yıllık süreçte yüksek düzeyde seyreden petrol fiyatları ve elverişli ticaret hadlerinin ülkenin son yıllarda sağladığı güçlü büyümenin itici gücü olduğu düşünülmektedir.

Ülkenin geniş yüzölçümü emek, doğal kaynaklar ve iş merkezleri arasında büyük mesafelere neden olduğu için ekonomik olarak bir dezavantaj oluşturmaktadır. Ülkede ki nehirlerin çoğunluğu kuzey-güney yönünde akmaktadır. Bu nedenle denize ulaşım çok zordur. Ülkede ki taşımacılık maliyetleri taşımacılık maliyetleri uluslararası ortalama maliyetlerin yaklaşık 3 katı kadar yüksektir.

Merkezi planlama ve sahip olduğu zengin kaynaklar nedeni ile Rusya'da sanayi sektörü ağır sanayi yönünde gelişmiştir. Yakıt, enerji ve metalürji üretimi toplam sınaî üretimin %35'ten fazlasını oluşturmaktadır. Elektrik ve gıda üretiminin sınaî üretimdeki payının yaklaşık %25 olduğu göz önünde bulundurulduğunda ileri teknoloji ve tüketim malları üretiminin Rus ekonomisinde çok küçük bir payı olduğu ortaya çıkmaktadır. Tekstil sektörünü de kapsayan hafif sanayinin de sınaî üretimdeki payı çok cüzi düzeydedir. Ekonomi büyük ölçekli sınaî işletmelerin hâkimiyetindedir. KOBİ'lerin GSYİH'dan aldıkları pay, yalnızca %10-15 civarındadır. Bu oran, genellikle gelişmiş pazar ekonomilerinde ve geçiş ekonomilerinde %50 civarında veya daha da üzerindedir. Küçük ölçekli işletmelerin ekonomide yeterince rol alamamasının en önemli nedenlerinden biri yoğun vergi uygulamaları ve karmaşık hukuki düzenlemelerdir.

Sanayi alanı Moskova, St. Petersburg, Yekaterinburg kentlerinde yoğunlaşmıştır. Bu büyük kentler geçiş sürecini diğer kentlere göre daha iyi yönetmiş, üretimde çeşitlilik sağlamıştır. Sibirya ve ülkenin doğusundaki bölgeler hala sanayileşmemiş durumdadır. Bu bölgeler ham madde ve enerji üssü konumundadır.

3. TÜRKİYE İLE TİCARET DURUMU

1998 yılında Rusya'da yaşanan ekonomik kriz sonrasında Türkiye - Rusya dış ticaret hacmi önemli ölçüde daralmış, iki ülke arasındaki ticaret 2000 yılından itibaren yeniden ivme kazanmıştır. Diğer yandan Türkiye - Rusya dış ticaretindeki açık ise 1997 yılından itibaren artarak devam etmiştir. Ticaret açığının en önemli nedeni ülkemizin 2000'li yıllarda enerji ihtiyacının önemli bir bölümünü Rusya Federasyonu'ndan sağlama konusunda bir tercih yapmasına rağmen, 18.9.1984 tarihinde S.S.C.B ile imzalanan Doğal Gaz Anlaşması çerçevesinde, doğal gaz karşılığında mal ihracı uygulamasının devam ettirilememesidir. Ülkeye ihracatımızın artırılması için potansiyel Türk ihraç ürünlerinin ülkede yoğun tanıtımı ve tutundurma faaliyetleri önem arz etmektedir.

Ülkemizin Rusya Federasyonu ile dış ticaret hacmi küresel mali kriz nedeni ile 2009 yılında %39 oranında gerilemiştir. 2009 yılında hem ihracatta hem de ithalatta gerileme gözlenmiştir. Ülkeye ihracatımız %51, ülkeden ithalatımız ise %37 oranında düşmüştür. 2010 yılında ülkenin küresel krizin olumsuz etkilerinden çıkmaya başlaması ile birlikte Rusya'ya ihracatımız artmaya başlamıştır. 2010 yılında ülkeye ihracatımızda %45 artış söz konusudur. Aynı dönemde ithalatımızda ise %11 oranında artış gözlenmiştir. 2011 yılında ise ülkeye ihracatımız 2010 yılına göre % 29,5 oranında, ülkeden ithalatımız ise %11 oranında artmıştır. Ülkeye ihracatımız 2012 yılında 2011 yılına göre %11,5 artarak 6,7 milyar Dolar olmuştur. Aynı dönemde ülkeden ithalatımız ise bir önceki yıla göre %10,8 artarak 26,6 milyar Dolar seviyesine ulaşmıştır. 2013 yılında ihracatımız 2012 yılına kıyasla % 4,2 artarken, ithalatımız ise %5,9 oranında daralmıştır. 2013 yılında 18,1 milyar Dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığı bir önceki yıla göre %9,2 azalmıştır. 2014 yılında Rusya'ya ihracatımız ülke ekonomisindeki yavaşlama ve Rublenin değer kaybına bağlı olarak ithalatın daralması nedeni ile %14,6 oranında düşüş kaydetmiştir. Ülkeden 2014 yılı ithalatımız ise %0,01 artmıştır.

2016 yılında ihracatımız 1.733.568.570 milyar Dolar (geçen yıla göre yaklaşık % 52 düşüş), ithalatımız 15.160.961 milyar Dolar (geçen yılın aynı dönemine göre yaklaşık %25 düşüş) İki ülke arasındaki ticaret hacmi 2016 yılında geçen yıla göre yaklaşık % 30 oranında azalarak 16,9 milyar dolara düşmüştür.

Güncel Gelişmeler

Rusya ile olan güncel gelişmelere baktığımızda 24 Kasım 2015 tarihinde meydana gelen uçak krizi sonrasında Rusya'nın Türkiye'ye karşı uyguladığı ekonomik tedbirler kapsamında bazı tarım ürünlerimize ithalat yasağı konulmuş, Türk vatandaşlarının istihdam edilmelerine kısıtlamalar getirilmiş; dış ticaret hacmi düşerken, Rusya'daki Türk yatırımları ve müteahhitlik hizmetleri de süreçten olumsuz etkilenmiştir.

9 Ağustos 2016 tarihinde St. Petersburg'da Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan ve Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, beraberlerindeki üst düzey heyetlerle bir araya gelerek, iki ülke ilişkilerinin normalleşmesi yönünde önemli bir adım atmışlardır.

Söz konusu görüşmelerde, ilişkilerin kısa sürede 24 Kasım 2015 öncesinden de daha ileri seviyeye ulaştırılacağı mesajı verilmiştir.

Heyetler arası görüşmelerde, Rusya - Türkiye arasında Üst Düzey İşbirliği Konseyi ÜDİK mekanizmasının tekrar başlatılması, Karma Ekonomik Komisyon toplantılarının yapılması kararlaştırılmış; charter seferlerinin başlatılması, ikili ticarete kısıtlamaların kademeli olarak kaldırılması, Rusya'daki Türk teşebbüslere yönelik yaptırımların kaldırılması, vizesiz uygulamaya dönülmesi, Akkuyu nükleer santral inşaatına stratejik proje statüsü verilmesi, Türk Akımı doğalgaz boru hattı projesi görüşmelerinin hızlandırılması, Türk Akımı'nın 2019'da devreye girecek şekilde inşaatına başlanması, Rus-Türk ortak yatırım konseyi kurulması konuları ele alınmıştır.

Rusya, 28 Ağustos 2016 tarihinde bir açıklama yaparak, Başbakan Dimitri Medvedev'in, Türkiye'ye yönelik charter uçuşları serbest bırakan kararnameyi imzaladığını bildirmiştir. Rusya ile Türkiye arasındaki charter seferlerinin yeniden başlatılması yönündeki anlaşmanın imzalanmasından sonra ilk charter uçuşu 2 Eylül 2016 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Rusya doğalgazını Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşıyacak olan "Türk Akımı Doğalgaz Boru Hattı Projesi" için 10 Ekim 2016 tarihinde hükümetler arası bir anlaşma imzalanmıştır. Türk Akımı Anlaşması, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Berat Albayrak ve Rus Enerji Bakanı Aleksandr Novak tarafından imzalanmıştır.

Rusya Federasyonu Hükümeti tarafından açıklanan 9 Ekim 2016 tarihli ve 1020 sayılı Kararnameye göre, Türkiye'ye yönelik özel ekonomik tedbirler kapsamında 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren ithalatı yasaklanmış olan Türk menşeli ürünler listesinden aşağıda yer alan ürünler çıkartılmıştır:

0805.10 - Portakal, (taze veya kuru)

0805.20 - Mandarin; klemantin, vilking ve benzeri turunçgil melezleri (taze veya kuru)

0809.10 - Kayısı (taze)

0809.30 - Şeftali (nektarin dahil) (taze)

0809.40 - Erik ve çakal eriği (taze)

Türkiye – Rusya Dış Ticaret Değerleri (bin \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
1997	2.056.542	2.174.258	4.230.800	-117.716
1998	1.347.533	2.154.994	3.502.527	-807.461
1999	586.589	2.371.856	2.958.445	-1.785.267
2000	643.903	3.886.583	4.530.486	-3.242.680
2001	924.107	3.435.673	4.359.780	-2.511.566
2002	1.172.039	3.891.722	5.063.761	-2.719.683
2003	1.367.591	5.451.316	6.818.907	-4.083.725
2004	1.859.187	9.033.138	10.892.325	-7.173.951
2005	2.377.050	12.905.620	15.282.670	-10.528.570
2006	3.237.611	17.806.239	21.043.850	-14.568.628
2007	4.726.853	23.508.494	28.235.347	-18.781.641
2008	6.483.004	31.364.477	37.847.481	-24.881.473
2009	3.202.398	19.450.085	22.652.483	-16.247.687
2010	4.628.153	21.600.641	26.228.794	-16.972.488
2011	5.992.633	23.952.914	29.945.548	-17.960.281
2012	6.680.586	26.625.286	33.305.872	-19.944.700
2013	6.964.209	25.064.214	32.028.423	-18.100.004
2014	5.943.014	25.293.392	31.239.105	-19.347.679
2015	3.588.657	20.401.756	23.990.413	-16.813.099
2016	1.733.569	15.160.961	16.894.530	-13.427.392
2016/1	94.296	1.343.243	1.437.539	-1.248.947
2017/1	149.999	1.479.938	1.629.937	-1.329.938

Kaynak: TÜİK

Türkiye'nin Rusya'ya İhracatında Başlıca Ürünler (Milyon \$)

GTİP	ÜRÜNLER	2013	2014	2015	2016
0805	TURUNÇGİLLER (TAZE/KURUTULMUŞ)	296,942	309,134	293,457	269,521
8708	KARAYOLU TAŞITLARI İÇİN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARLAR	274,170	221,343	124,818	108,099
8703	BİNEK OTOMOBİLLERİ VE ESAS İTİBARIYLA İNSAN TAŞIMAK ÜZERE İMAL EDİLMİŞ DİĞER MOTORLU TAŞITLAR (YARIŞ	450,552	289,588	54,937	44,637
0302	BALIKLAR (TAZE VEYA SOĞUTULMUŞ)	28,034	48,071	34,295	34,127
8302	ADİ METALLERDEN DONANIM, TERTİBAT VB. EŞYA (MOBİLYA, KAPI, PENCERE, BAVUL, ASKILIK VB İÇİN)	57,660	53,775	41,506	32,582
8516	ELEKTRİKLİ SU ISITICILARI, ELEKTROTERMİK CİHAZLAR, ORTAM ISITICILARI, SAÇ VE EL KURUTUCULARI, ÜTÜLER	54,507	58,411	31,227	29,810
3401	SABUNLAR, YÜZEY AKTİF ORGANİK ÜRÜNLER VE MÜSTAHAZARLAR	56,541	55,827	34,888	28,321
2401	YAPRAK TÛTÛN VE TÛTÛN DÛKÛNTÛLERİ	31,572	35,056	31,499	27,634
0809	KAYISI, KİRAZ, ŞEFTALİ, ERİK VE ÇAKAL ERİĞİ (TAZE)	47,413	50,327	75,055	26,877
8902	BALIKÇI GEMİLERİ; BALIKÇILIK ÜRÜNLERİNİN İŐLENMESİNE, KORUNMASINA VE KONSERVE EDİLMESİNE MAHSUS GEMİ	0	0	0	24,289
3907	POLİASETALLER, DİĞER POLİETERLER, EPOKSİ REÇİNELER, POLİKARBONATLAR, ALKİT REÇİNELER, POLİALİESTERLE	32,204	32,174	25,679	20,471
0709	DİĞER SEBZELER (TAZE/SOĞUTULMUŞ)	25,598	31,615	32,634	19,396
6203	ERKEKLER VE ERKEK ÇOCUK İÇİN TAKIM ELBİŐE, TAKIM, CEKET, BLAZER, PANTOLON, TULUM VE ŐORT	55,129	37,651	26,819	19,252
7308	DEMİR VEYA ÇELİKTEEN İNŐAAT VE İNŐAAT AKSAM, İNŐAATTA KULLANILMAK ÜZERE HAZIRLANMIŐ DEMİR VEYA ÇELİK	46,621	34,563	23,846	19,248
0402	SÛT, KREMA (KONSANTRE EDİLMİŞ, İLAVE ŐEKER VEYA DİĞER TATLANDIRICI MADDE İÇERENLER)	1	205	0	19,029
0802	DİĞER KABUKLU MEYVELER (TAZE/KURUTULMUŞ) (KABUĐU ÇIKARILMIŐ/SOYULMUŐ)	31,464	35,212	38,204	18,917
6204	KADINLAR VE KIZ ÇOCUK İÇİN TAKIM ELBİŐE, TAKIM, CEKET, BLAZER, ELBİŐE, ETEK, PANTOLON ETEK, VB.(YÛZM	43,522	30,873	23,587	18,189
4011	KAUÇUKTAN YENİ DİŐ LASTİKLER	20,954	23,770	19,543	16,155

Kaynak: TÛİK

Türkiye'nin Rusya'dan İthalatında Başlıca Ürünler (Milyon \$)

GTİP	ÜRÜN	2014	2015	2016
2710	PETROL YAĞLARI VE BİTÜMENLİ MİNERALLERDEN ELDE EDİLEN YAĞLAR	3,838,942	2,468,637	2,168,705
2701	TAŞKÖMÜRÜ; TAŞKÖMÜRÜNDEN ELDE EDİLEN BRİKETLER, TOPAK VB. KATI YAKITLAR	1,002,551	1,134,014	1,004,679
1512	AYÇİÇEĞİ, ASPİR, PAMUK TOHUMU YAĞLARI VE BUNLARIN FRAKSİYONLARI (KİMYASAL OLARAK DEĞİŞTİRİLMEMİŞ)	874,939	795,625	725,972
7207	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTE YARI MAMULLER	618,407	823,310	669,782
7601	İŞLENMEMİŞ ALUMİNYUM	1,095,789	854,588	617,783
7208	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTE YASSI HADDE ÜRÜNLERİ (GENİŞLİK >= 600 MM) (SICAK HADDELENMİŞ)	355,079	619,680	563,689
7204	DÖKME DEMİRİN, DEMİRİN VEYA ÇELİĞİN DÖKÜNTÜ VE HURDALARI VEYA BUNLARIN ERİTİLMESİ İLE ELDE DİLMİŞ KÜLÇELER	1,044,904	650,851	562,214
1001	BUĞDAY VE MAHLUT	1,156,116	693,000	490,573
7403	RAFİNE EDİLMİŞ BAKIR VE BAKIR ALAŞIMLARI (HAM)	49,426	133,197	432,513
2711	PETROL GAZLARI VE DİĞER GAZLI HİDROKARBONLAR	922,413	370,391	229,670
3102	AZOTLU MİNERAL VEYA KİMYASAL GÜBRELER	285,579	129,361	167,650
4412	KONTRPLAKLAR, KAPLAMALI LEVHALAR VE BENZERİ LAMİNE EDİLMİŞ AĞAÇLAR	119,264	141,373	146,536
7209	DEMİR VEYA ALAŞIMSIZ ÇELİKTE YASSI HADDE MAMULLERİ (GENİŞLİĞİ > 600 MM, SOĞUK HADDELENMİŞ, KAPLANMA	199,345	145,775	146,489
2601	DEMİR CEVHERLERİ VE KONSANTRELERİ	218,853	133,507	143,384
2302	HUBUBAT VE BAKLAGİLLERİN KEPEK, KAVUZ VE DİĞER KALINTILARI	100,494	117,338	126,606
3105	AZOT, FOSFOR VE POTASYUMUN İKİSİNİ VEYA ÜÇÜNÜ İÇEREN MİNERAL VEYA KİMYASAL GÜBRELER	60,264	66,497	100,049
7201	DÖKME DEMİR (PİK DEMİR) VE AYNALI DEMİR (KÜTLE, KÜLÇE, BLOK VEYA DİĞER İLK ŞEKİLLERDE)	164,612	169,712	97,456
2306	BİTKİSEL YAĞLARIN ÜRETİMİNDEN (23.04-05' HARİÇ) ARTA KALAN KÜSPE VE KATI ATIKLAR	129,997	94,588	97,103
2814	SAF AMONYAK VEYA AMONYAĞIN SULU ÇÖZELTİLERİ	131,883	127,959	88,532

Kaynak: TÜİK

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi
- T.C. Ekonomi Bakanlığı Bilgi Sistemi Ülke Masaları
- Türkiye İstatistik Kurumu Verileri